

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย โดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศรวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 กับพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชน เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือประชาชนซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย สาเหตุสำคัญที่ทำให้ทางการธุรกิจประกันภัยของไทยไม่เติบโต และได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชนประการหนึ่ง ก็คือ ระบบตัวแทนนายหน้าในธุรกิจประกันภัยที่ไม่ได้รับการพัฒนา อันเป็นผลมาจากมาตรการทางกฎหมายในเรื่องนี้ ซึ่งมีอยู่ยังอยู่ในวงแคบและมีขีดจำกัดในการขยายตัว เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจง เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างระบบผู้หาประกันภัยให้ได้มาตรฐานสากล แม้จะมีกฎหมายควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยแทนอยู่ในปัจจุบัน แต่ก็มักจะมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เสมอ ที่เห็นได้ชัดคือ การที่ตัวแทนของผู้รับประกันภัยปกปิดข้อความจริงเกี่ยวกับผู้เอาประกันภัยไม่แจ้งให้บริษัทประกันภัยทราบ เพื่อให้บริษัทยอมรับประกันภัย ทั้ง ๆ ที่บางรายผู้ซื้อประกันภัยได้ชี้แจงความจริงให้ตัวแทนของผู้รับประกันภัยทราบ หรือตัวแทนของผู้รับประกันภัยได้ทราบก่อน หรือขณะที่ยื่นคำขอเอาประกันภัยแล้วว่าผู้ซื้อประกันภัยปกปิดข้อเท็จจริงต่อบริษัทซึ่งการเปิดเผยข้อความจริงต่อตัวแทนของผู้รับประกันภัยที่ได้รับมอบอำนาจให้รับทราบข้อความจริง หรือที่ได้รับมอบอำนาจให้ทำสัญญาประกันภัยแทนบริษัทประกันภัยย่อมถือว่าการรู้ข้อความจริงของตัวแทนของผู้รับประกันภัยดังกล่าว มีผลผูกพันบริษัทประกันภัย นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยไม่นำคำขอเอาประกันภัยส่งต่อผู้รับประกันภัยหรือนำส่งล่าช้า ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกันภัยเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยดังที่คาดหวังไว้ โดยปัญหาดังกล่าวมักเกิดขึ้นควบคู่กับกรณีที่ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยยกยอกเงินเบี้ยประกันภัย ซึ่งต้องพิจารณาว่าตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยผู้นั้นได้รับมอบอำนาจจากบริษัทประกันภัยให้เป็นผู้รับเงินเบี้ยประกันภัยหรือไม่ กรณีที่ได้รับมอบอำนาจนั้น ผู้เสีย

หาย คือ ผู้รับประกันภัยเพราะเงินดังกล่าวถือว่าเป็นเงินของผู้รับประกันภัย แต่ถ้าไม่ได้รับมอบอำนาจเงินดังกล่าวก็ยังคงถือว่าเป็นของผู้เอาประกันภัยอยู่ผู้เอาประกันภัยจึงเป็นผู้เสียหาย การที่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยนำเงินเบี้ยประกันภัยไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวไม่น่าส่งให้บริษัทประกันภัยนั้นย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้เอาประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นที่บุคคลดังกล่าวได้รับมอบอำนาจให้รับเงินเบี้ยประกันภัยหรือไม่ก็ตาม เพราะทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยหรือเนื่องจากกรมธรรม์ประกันภัยขาดอายุ ซึ่งในปัญหาที่นี้ ยังไม่มีมาตรการใดๆ ที่สามารถเยียวยาความเสียหายของผู้เอาประกันภัยได้ นอกจากนั้นยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทประกันภัยแทบทุกบริษัท คือการที่ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยกระทำการโดยมิได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน ซึ่งบริษัทประกันภัยทั่วไปก็ทราบดีโดยมากตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยประเภทนี้มักไม่ค่อยมีคุณภาพ เนื่องจากไม่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติจากนายทะเบียนและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันภัย แม้ว่าบทบัญญัติในกฎหมายจะมีการห้ามผู้กระทำการเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยโดยมิได้รับอนุญาตและกำหนดโทษไว้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืน แต่ไม่มีบทบัญญัติวางหลักเกณฑ์ว่า หากมีการฝ่าฝืนจะมีผลผูกพันต่อผู้รับประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัยหรือไม่ เพียงใด ดังนั้นถ้าจะตีความให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เอาประกันภัยแล้วก็ต้องถือว่าการกระทำของตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยที่ไม่มีใบอนุญาตมีผลผูกพันผู้รับประกันภัย ซึ่งน่าจะมีกฎหมายบัญญัติให้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้ ตลอดจนบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยมอบหมายให้ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยที่ไม่ได้รับใบอนุญาตให้กระทำการแทน และรวมถึงการห้ามมิให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ตั้งตัวแทนช่วงที่ไม่ได้รับใบอนุญาตในการกระทำการแทนด้วย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

ปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับกรณีตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยปกปิดข้อความจริงต่อผู้รับประกันภัย การกรอกข้อความลงในใบคำขอเอาประกันภัยไม่ตรงกับความจริง หรือการสมคบกับผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากรายได้ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย คือ ค่าบาเหน็จตอบแทนนั้นคำนวณจากจำนวนเงินเบี้ยประกันภัย ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนผลงานที่ทำและในกรณีประกันชีวิตค่าบาเหน็จจะสูงมากในการทำสัญญาปีแรกส่วนปีต่อไปจะน้อยลง ทำให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยไม่ติดตามผลงานปล่อยให้กรมธรรม์ประกันภัยขาดอายุ ปัญหาเหล่านี้

ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง กฎหมายที่มีอยู่ปัจจุบันก็ยังไม่รัดกุมเพียงพอ อีกทั้งไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่เน้นหนักไปในทางควบคุมนายหน้าประกันภัยมากกว่าการควบคุมตัวแทนประกันภัย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ในปัจจุบันแล้ว นายหน้าประกันภัยบางส่วนก็มีหน้าที่เช่นเดียวกับตัวแทนประกันภัย คือเป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยเช่นเดียวกัน เนื่องจากบริษัทประกันภัยบางบริษัทจะไม่ยินยอมให้นายหน้าประกันภัยเป็นนายหน้าอิสระตามตัวบทกฎหมาย โดยนายหน้าประกันภัยจะต้องผูกพันหาลูกค้าให้กับบริษัทประกันภัยรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาสาเหตุที่จูงใจให้มีการจดทะเบียนนายหน้าประกันภัยอย่างแพร่หลายนั้น ก็เพื่อประโยชน์ในการที่บุคคลเหล่านั้นจะได้มารวมตัวกันจดทะเบียนนิติบุคคล และขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัย ซึ่งในกรณีนี้นายหน้าประกันภัยที่เป็นนิติบุคคล จะได้รับประโยชน์จากการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลน้อยกว่าการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างมาก แต่ในปัจจุบันหลังจากได้มีการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ทำให้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และบุคคลธรรมดาไม่แตกต่างกัน จึงไม่มีความจำเป็นที่ผู้ทำธุรกิจขายประกันภัยจะต้องไปจดทะเบียนนายหน้าประกันภัยนิติบุคคลให้ยุ่งยาก หากไม่คิดก่อตั้งบริษัทนายหน้าประกันภัยนิติบุคคลขึ้นอย่างจริงจัง

อีกทั้งในขณะนี้รัฐบาลกำลังพิจารณายกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 โดยจะให้สิทธิคนต่างด้าวประกอบอาชีพตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการแข่งขันในตลาดธุรกิจประกันภัยอย่างเสรีและหากไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนและรัดกุมเพียงพอที่จะควบคุมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ก็จะทำให้ผู้ทำประกันภัยซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่มีประสบการณ์และชั้นเชิงในวิชาชีพมากกว่าผู้ทำประกันภัยของไทย มากอภยผลประโยชน์ทำให้ประเทศชาติเสียดุลทางเศรษฐกิจยิ่งขึ้น ประกอบกับขณะนี้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยเรายังขาดคุณภาพ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยสัญชาติไทยให้ทัดเทียมชาวต่างชาติไปพร้อม ๆ กันทีเดียว ถึงแม้ว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 หรือไม่ก็ตาม หากมีการตรากฎหมาย ดังที่กล่าวมาแล้วก็จะทำให้เป็นประโยชน์แก่วงการธุรกิจประกันภัยของเรามีใช้น้อย ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยจำเป็นต้องมี มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ดังนี้

1. มีบทบาทยุติในการควบคุมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยให้รัดกุม และชัดเจนยิ่งขึ้น คือ

1.1 การควบคุมสมบัติของผู้รับใบอนุญาต

1.1.1 กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาต ต้องมีทรัพย์สินตามจำนวนที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

1.1.2 เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม บุคคลซึ่งถูกปฏิเสธการขอรับใบอนุญาต อาจอุทธรณ์ไปยังคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการซึ่งจะได้กำหนดไว้

1.2 การควบคุมด้านคุณสมบัติในการปฏิบัติหน้าที่

1.2.1 ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลใดได้รับการจดทะเบียนมาโดยการฉ้อฉลหรือโดยให้ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ให้ถือว่าขาดคุณสมบัติในการเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ต้องถูกเพิกถอนใบอนุญาต

1.2.2 ถ้าตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ จะต้องมีการแจ้งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่มีอำนาจโดยไม่ชักช้า คือ

1.2.2.1 กรณีที่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ขาดคุณสมบัติหรือถือว่าขาดคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาต บุคคลนั้นเป็นผู้แจ้ง

1.2.2.2 กรณีที่มีการยกเลิกธุรกิจการหาประกันภัย ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยนั้นเป็นผู้แจ้ง

1.2.2.3 กรณีที่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ถึงแก่ความตาย ทายาทของเขาเป็นผู้แจ้ง

1.2.2.4 กรณีที่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ผู้พิทักษ์ทรัพย์ของเขาเป็นผู้แจ้ง

1.2.2.5 กรณีที่มีการควบตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย นิติบุคคลผู้บริหารของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้แจ้ง

1.2.2.6 กรณีที่มีการเลิกนิติบุคคลโดยเหตุอื่น นอกจากการควบกัันหรือการล้มละลาย ผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้แจ้ง

หากผู้ใดกระทำการฝ่าฝืน ต้องรับโทษปรับไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

1.3 การควบคุมด้านการดำเนินธุรกิจ

1.3.1 กำหนดให้มีบทสันนิษฐานของกฎหมาย เพื่อให้บริษัทประกันภัยต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยในความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกี่ยวเนื่องจากการหาประกันภัยซึ่งเกิดจากการกระทำของตัวแทนประกันภัย ยกเว้น

- (1) บริษัทประกันภัยนั้น ได้ใช้ความระมัดระวังตามควรในการเลือกตัวแทนประกันภัย
- (2) หลังจากเกิดความเสียหาย บริษัทประกันภัยได้ใช้ความพยายามในการบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย

อย่างไรก็ตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะไม่กระทบต่อสิทธิของบริษัทประกันภัย ในการเรียกร้องให้มีการคืนเงินทดแทนจากตัวแทนประกันภัยซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหายนั้น

1.3.2 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย เก็บเบี้ยประกันภัยซึ่งรับมา เนื่องจากการทำสัญญาประกันภัย โดยแยกออกจากทรัพย์สินของตนเองอย่างชัดเจน เช่น เบี้ยประกันภัยเงินฝากในนาม " เบี้ยประกันภัยของบริษัท..... " และให้ถือว่าได้รับเงินเบี้ยประกันภัยไว้ในนามบริษัทประกันภัยจำนวนดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม โดยไม่สามารถนำมาหักกลบลบหนี้ที่ตนเป็นเจ้าของบริษัทประกันภัยนั้นได้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายเบี้ยประกันภัยไปโดยรู้อยู่แล้วว่าไม่มีการมอบอำนาจเช่นนั้น หรือไม่รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนเอง โดยให้นายทะเบียนเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ รวมทั้งสาระสำคัญในการเก็บรักษาเบี้ยประกันภัย

1.3.3 กำหนดให้มีชื่อห้ามตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย จ่ายค่าบำเหน็จให้แก่บุคคลที่ช่วยให้มีการทำสัญญาประกันภัยซึ่งมิใช่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย

1.3.4 กำหนดห้ามตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย จ่ายค่าบำเหน็จในการหาประกันภัยให้แก่บุคคล ซึ่งมิได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัย หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัย

1.4 การควบคุมเกี่ยวกับจรรยาบรรณและการรักษาวินัย

เนื่องจากตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย เป็นวิชาชีพที่ต้องสร้างศรัทธาต่อประชาชน ซึ่งนอกจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่แล้ว ความประพฤติโดยทั่วไปของผู้หาประกันภัยยังเป็นส่วนสำคัญในการโน้มน้าวความไว้วางใจของประชาชนให้เกิดแก่ระบบประกันภัย ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีข้อกำหนดทางจรรยาบรรณในกฎหมาย โดยนำแนวทางจรรยาบรรณของตัวแทนประกันชีวิต มาปรับใช้ให้เหมาะสมแก่สภาวะ กล่าวคือ ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสม และจะไม่ละเมิดจรรยาบรรณ ดังต่อไปนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้เอาประกันภัย บริษัท และเพื่อนร่วมงาน
2. ให้บริการที่ได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแจ้งให้ผู้เอาประกันภัยทราบถึงสิทธิและหน้าที่ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย
3. รักษาความลับของผู้เอาประกันภัยและของบริษัทต่อบุคคลภายนอก
4. เปิดเผยข้อความจริงของผู้ซื้อประกันภัย หรือผู้เอาประกันภัย ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เพื่อการพิจารณารับประกันภัยหรือเพื่อความสมบูรณ์แห่งกรมธรรม์ประกันภัย
5. ไม่เสนอแนะผู้ซื้อประกันภัยให้ทำประกันภัยเกินความสามารถ ในการชำระเบี้ยประกันภัย หรือเสนอขายนอกเหนือเงื่อนไขแห่งกรมธรรม์ประกันภัย
6. ไม่กระทำการใด ๆ เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการประกันภัยนั้น สละกรมธรรม์ประกันภัยฉบับเดิมเพื่อทำสัญญาใหม่ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งจะเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียดังกล่าวเสียประโยชน์ หรือเป็นเหตุให้ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยนั้น ได้รับประโยชน์จากการทำสัญญาประกันภัยรายใหม่
7. ไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการยินยอมให้ผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการประกันภัยนั้นได้รับผลประโยชน์พิเศษ หรือมีการลดหรือคืนเบี้ยประกันภัย เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการทำสัญญาประกันภัย
8. ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการประกันภัยนั้น ในการเปิดเผยข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสาระสำคัญแก่บริษัทประกันภัย หรือชักชวนผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการประกันภัยให้กระทำการดังกล่าว

9. ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการชักชวนให้ผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการประกันภัยนั้น แกล้งข้อความอันเป็นเท็จแก่ผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการประกันภัยนั้น
10. ไม่กล่าวร้ายหรือทับถมตัวแทนประกันภัย นายหน้าประกันภัย หรือบริษัทประกันภัยอื่น
11. หมั่นศึกษาหาความรู้ในวิชาชีพเพิ่มเติมอยู่เสมอ
12. ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมประเพณีอันดีงาม ทั้งธำรงไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรี และคุณธรรมแห่งอาชีพปฏิญาณ

เนื่องจากข้อกำหนดจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการควบคุมความประพฤติ และการปฏิบัติงานในทางวิชาชีพของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยโดยเฉพาะ หากมีการละเมิดย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อวงการประกันภัยและบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่มากก็น้อย ดังนั้นจึงควรมีบทบัญญัติว่าการละเมิดข้อกำหนดจรรยาบรรณข้อใด เป็นความผิดและต้องรับโทษทางวินัย ซึ่งอาจกำหนดเป็นหลายระดับ อาทิเช่น ปรับ ภาคทัณฑ์ พักใบอนุญาต และเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น

1.5 การควบคุมโดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย

กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรประกันภัยของเอกชน ในจำนวนที่เหมาะสม เพื่อร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการทางการควบคุมและส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย รวมทั้งให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาตัดสินความผิดทางวินัยได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

1.5.1 ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดทางวินัย ตามข้อ 1.4 หรือกระทำการใด ๆ ซึ่งก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น

หรือประชาชน

1.5.2 มีกรณีปรากฏต่อนายทะเบียนเองว่า ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยนั้น กระทำความผิดทางวินัย หรือกระทำการใด ๆ ซึ่งก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือประชาชน

2. มีบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย กับผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และบุคคลภายนอก โดยกำหนด สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในส่วนที่ไม่สามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ได้ อย่างเหมาะสมตามธรรมเนียมปฏิบัติในวงการประกันภัย คือ

2.1 สิทธิของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

2.1.1 ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย มีสิทธิรับเงินค่าบำเหน็จจากการทำสัญญาประกันภัย และสิทธิดังกล่าวไม่เสียไป หากบริษัทประกันภัยปฏิเสธการออกกรมธรรม์ประกันภัยแก่ผู้ซื้อประกันภัย ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะรับประกันภัยได้โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร

2.1.2 หากไม่มีข้อตกลงโดยชัดแจ้ง บริษัทประกันภัยซึ่งส่งคืนเบี้ยประกันแก่ผู้เอาประกันภัย เนื่องจากมีการยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยด้วยเหตุที่ ไม่มีภัยที่จะต้องเสี่ยงตามที่รับประกันภัยไว้อีกต่อไป ในกรณีนี้บริษัทประกันภัย ไม่สามารถเรียกคืนค่าบำเหน็จจากตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ในส่วนช่วงระยะเวลาที่กรมธรรม์ประกันภัยนั้นไม่ได้ให้ความคุ้มครอง

2.1.3 หลังจากสัญญาตัวแทนระหว่างบริษัทประกันภัย และตัวแทนประกันภัยสิ้นสุดลง ตัวแทนประกันภัยนั้นย่อมมีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลของลูกค้าซึ่งตนเป็นผู้ชักชวน เพื่อทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทประกันภัยรายใหม่ที่ตนสังกัดอยู่ นอกจากนี้จะมีข้อสัญญา

กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

2.1.4 ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ในฐานะตัวแทนของผู้รับประกันภัย มีสิทธิยึดหน่วงเงินทั้งหลายที่ตนรับไว้ภายใต้กรมธรรม์ประกันภัย สำหรับการจ่ายเงินซึ่งถึงกำหนดแก่ตน ในค่าบาเหน็จ การชำระเงินล่วงหน้า และค่าบริการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการชักชวนให้มีการประกันภัยนั้น ๆ รวมทั้งการประกันภัยที่ผ่านมาทั้งหมด แต่จะทำการยึดหน่วงเพื่อหนี้สินซึ่งตนเป็นเจ้าของในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการประกันภัยนั้นไม่ได้

2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

2.2.1 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งจัดให้มีการประกันวินาศภัยหลายราย สำหรับการเสี่ยงภัยรายเดียวกัน หากแถลงข้อความอันเป็นเท็จต่อผู้รับประกันภัยรายหลังเกี่ยวกับขอบเขตของความเสียหายของผู้รับประกันภัยรายก่อนๆ และทำให้ผู้รับประกันภัยรายหลังได้รับความเสียหาย ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเชื่อถือข้อความอันเป็นเท็จนั้น

2.2.2 กำหนดให้กรณีที่ผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกเลิก หรือลดความเสียหายตามข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัย และได้มีคำสั่งให้ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยกระทำการดังกล่าว หากตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยนั้นละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อต้องรับผิดชอบต่อผู้รับประกันภัย เนื่องจากการที่ผู้รับประกันภัยต้องจ่ายค่าทดแทนภายใต้ข้อสัญญาตามกรมธรรม์ประกันภัยนั้น

2.2.3 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยซึ่งรับคำสั่งจากผู้เอาประกันภัยให้หาประกันภัย จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และอดสุภาพ ในระดับซึ่งอาจคาดหมายได้จากบุคคลที่ประกอบธุรกิจเช่นนั้น เพื่อให้ได้กรมธรรม์ประกันภัยที่สามารถให้ความคุ้มครองส่วนได้เสียตามผู้เอาประกันภัยต้องการ

ในการเลือกหาผู้รับประกันภัยนั้น ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะต้องมีความแน่ใจว่า ผู้รับประกันภัยนั้น มีสถานะการเงินที่มั่นคง และผู้เอาประกันภัยจะได้รับข้อสัญญาที่เป็นธรรมและเกิดประโยชน์มากที่สุด และต้องแจ้งข้อเท็จจริงซึ่งตนรู้มาเกี่ยวกับการเสี่ยงภัยหรือธุรกิจซึ่งตนได้รับมอบหมายโดยละเอียด ถูกต้อง และซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้เอาประกันภัย

2.2.4 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีหน้าที่ดูแลการประกันภัยจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัย หากไม่กระทำการต่ออายุกรมธรรม์ประกันภัยทั้งในกรณีที่กรมธรรม์ประกันภัยนั้นหมดอายุหรือสิ้นความคุ้มครองโดยประการอื่น อาทิเช่น การละเลยไม่จ่ายเบี้ยประกันภัย การเพิกถอนกรมธรรม์ประกันภัยที่เป็นโมฆะโดยไม่ได้รับอนุญาตเว้นแต่ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้รู้ หรือควรรู้ว่าผู้รับประกันภัยยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยนั้น

2.2.5 กำหนดให้ผู้ซื้อประกันภัยสามารถเรียกร้องให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีข้อสัญญาว่าจะหาประกันภัยให้ แต่ไม่ดำเนินการให้เสร็จสิ้นลงภายในระยะเวลาอันคาดหมาย โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายอย่างใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการนั้น หากพิสูจน์ได้ว่า ความเสียหายดังกล่าวอยู่ภายในขอบเขตของความเสี่ยงภัย อันควรได้รับความคุ้มครองจากกรมธรรม์ประกันภัย ถ้าได้มีการจัดทำขึ้นตามข้อสัญญาดังกล่าว

2.2.6 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย จะต้องปฏิบัติหน้าที่ซึ่งตนได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะในฐานะเป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยด้วยความเคร่งครัด สุจริต และปราศจากอคติ ต่อทั้งผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย

2.2.7 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งมีข้อสัญญาว่าจะจัดหาประกันภัยตามคำสั่งของผู้ซื้อประกันภัย มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ซื้อประกันภัยทราบโดยพลันหากไม่สามารถกระทำการตามเงื่อนไขแห่งข้อสัญญานั้นได้ เว้นแต่จะมีข้อตกลงว่าไม่ต้องแจ้ง

2.2.8 กำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยในความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากบริษัทประกันภัยที่ตนจัดหาความคุ้มครองนั้นล้มละลาย เว้นแต่ในกรณีที่ออกกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทประกันภัยนั้นยังไม่ล้มละลายซึ่งความรับผิดชอบมี 2 กรณี คือ

1. ภัยที่ประกันนั้นไม่เกิดขึ้น เช่น ประกันอัคคีภัย แต่ไม่เกิดไฟไหม้ ความรับผิดชอบเฉพาะการคืนเบี้ยประกันภัย
2. ภัยที่ประกันนั้นได้เกิดขึ้น และผู้รับประกันภัยไม่สามารถจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้ ความรับผิดชอบเต็มตามกรมธรรม์ประกันภัย โดยอาศัยกฎหมายลักษณะละเมิดหรือตามกฎหมายที่ได้เสนอไว้ข้างต้น

2.2.9 กำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลภายนอก ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ให้บุคคลซึ่งมิได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัย หรือนายหน้าประกันภัย ทำการหาประกันภัย ในนามหรือเพื่อบริษัทของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า บริษัทประกันภัยนั้นได้ใช้มาตรการตามควรในการป้องกันมิให้เกิดกรณีดังกล่าวแล้ว

3. มีนโยบายในการส่งเสริมความรู้และความก้าวหน้าของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจแก่สาธารณชนมากขึ้น โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

3.1 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือกับองค์กรเอกชนทั่วไปทั้งในและนอกประเทศ ในการจัดตั้ง สถาบันฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้และทักษะแก่ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย รวมทั้งให้มีอำนาจและหน้าที่ ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผล การเรียน การสอน การสอบ การพิจารณาอนุมัติหลักสูตร และการรับรองคุณวุฒิของผู้ผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ในกรณีที่เห็นว่าสถาบันฝึกอบรมมาแล้วยังไม่ได้มาตรฐานก็ให้มีอำนาจสั่งการ เพื่อแก้ไขปรับปรุง หากสถาบันนั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้ภายใน

ระยะเวลาที่กำหนด ก็ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีอำนาจปิดสถาบันได้

3.2 จัดให้มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการปรับเปลี่ยนระบบตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยให้เหมาะสมกับภาวะการพัฒนาของระบบประกันภัยให้มีการจัดประเภทและลำดับชั้นของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย โดยคำนึงถึงการผ่านการอบรม ระยะเวลาการทำงานและพฤติการณ์ทางวินัยเป็นสำคัญ

อนึ่ง มาตรการในการส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยดังกล่าว ควรอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการที่ได้มีการแต่งตั้งขึ้นตามข้อ 1.5 ด้วย ผู้เขียนมีความเห็นว่า สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยหากได้มีการบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ในรูปของพระราชบัญญัติก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาและส่งเสริมระบบตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย เพราะจะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในนิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จุดบกพร่องประการหนึ่งของกฎหมายประกันภัยในประเทศไทย คือการขาดบทบัญญัติในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย การขาดซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะทำให้ศาลนายบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวแทนนายหน้ามาใช้กับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในฐานะบทกฎหมายใกล้เคียง เป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย แต่จากการวิจัยของผู้เขียนซึ่งได้แสดงในรายละเอียดไปแล้ว พบว่าบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวแทนนายหน้า ไม่อาจนำมาปรับใช้อย่างน่าพึงพอใจกับกรณีของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีลักษณะเป็นกฎหมายเอกชน ส่วนบทบัญญัติของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยควรมีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชน คือ การมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคหรือประชาชน ซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 โดยให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ สิทธิและหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยต่อบุคคลต่างๆ ซึ่งตนมีนิติสัมพันธ์ด้วยอย่างชัดแจ้งและเป็นระบบ